

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету
проф. Р.М. Постолюкський
«20» березня 2019 р.

**ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»
для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»
на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста,
магістра**

Схвалено вченою радою педагогічного факультету
Протокол № 3 від «19» березня 2019 р.

Голова вченої ради
педагогічного факультету проф. В. В. Сілков

Розробники: проф. В.В.Сілков
проф. Пелех Ю.В.
проф. Сойчук Р.Л.
проф. Петренко О.Б.

Рівне – 2019

Програма додаткового випробування зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра / проф. Сілков В. В., проф. Пелех Ю.В., проф. Сойчук Р.Л., проф. Петренко О.Б. – Рівне : РДГУ, 2019. – 11 с.

Розробники:

Сілков В. В., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри математики з методикою викладання, декан педагогічного факультету РДГУ.

Пелех Ю.В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, професор кафедри загальної педагогіки, соціальної роботи та освітнього менеджменту РДГУ.

Сойчук Р.Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти РДГУ.

Петренко О. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання РДГУ.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Грицай Н.Б.

Програма додаткового випробування зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра/ спеціаліста/магістра визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах освітньо-професійної програми бакалавра, зміст основних освітніх компетентностей, критерії оцінки відповідей вступників, рекомендовані літературні джерела.

Розглянуто на засіданнях кафедр педагогіки початкової освіти (протокол № 2 від 19.02.2019 р.), теорії і методики виховання (протокол № 1 від 29.01.2019 р.).

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019 р.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	7
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	9
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	10
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	11

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модернізаційні зміни, що відбуваються в українській освіті у зв'язку з євроінтеграційними процесами, суспільно-політичними подіями у державі, прийняттям та оновленням змісту низки нормативно-правових документів з питань освіти і виховання (Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, Проектів стандартів вищої освіти, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепції «Нова українська школа» та ін.) зумовлюють необхідність перегляду формування професійної компетентності майбутнього педагога, спроможного реалізувати на практиці завдання освіти та виховання підрастаючого покоління.

Зміст освітньої програми «**Педагогіка вищої школи**» передбачає розвиток загальних та фахових компетентностей задля забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для організації освітнього процесу та підготовки кадрів для вищої школи. Програма передбачає підготовку здобувачів вищої освіти до впровадження нових освітніх, педагогічних та інформаційних технологій в професійній діяльності.

Професійна компетентність викладача вищої школи розглядається як інтегративне утворення, яке визначає здатність компетентно розв'язувати різноаспектні комплексні задачі і проблеми в галузі вищої освіти, що передбачає спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для креативного мислення та інноваційної діяльності; вирішувати професійні завдання, що характеризуються комплексністю, варіативністю та інтегрованістю педагогічних умов організації освітнього процесу, керуючись принципами фахової комунікації, міжособистісної взаємодії, інноваційної професійної діяльності.

Програму додаткового випробування укладено відповідно до завдань середньої та вищої освіти, задекларованих у зазначених вище нормативно-правових документах, та відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. за № 266» для комплексної оперативної оцінки знань, умінь і навичок вступників на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» із галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) «бакалавра»/ «спеціаліста»/«магістра».

Відповідно до вимог Стандарту вищої освіти вступники, окрім загальних компетентностей, на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) «бакалавра»/ «спеціаліста»/«магістра» інших спеціальностей повинні володіти фаховими компетентностями, а саме: психологічна, педагогічна (дидактична, виховна, організаційна), методична та професійно-комунікативна.

До програми включено перелік питань з галузі педагогіки у межах освітньо-професійної програми бакалавра, вимоги до рівня підготовки вступників, запропоновано критерії оцінювання відповідей на фаховому випробуванні, списки рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів.

Відтак, основною **метою** додаткового фахового випробування є перевірка рівня фахової компетентності вступників у межах освітньо-професійної програми бакалавра відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, Проекту стандарту вищої освіти, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепції «Нова українська школа», що є передумовою успішного виконання освітньої програми «Педагогіка вищої школи».

Вимоги до рівня підготовки вступників

Вступник повинен знати:

1. Основні державні нормативні документи, що визначають зміст освіти та виховання у закладах освіти.

2. Державний стандарт початкової освіти, загальні та обов'язкові результати навчання за основними галузями.

3. Стратегічні напрями модернізації вітчизняної системи освіти у контексті положень Закону України «Про освіту».

4. Сутність і специфіку організації, здійснення, оцінювання та корекції освітньої та виховної діяльності педагога у контексті реалізації концепції «Нова українська школа».

5. Сутність компетентнісного підходу в освіті, ключові компетентності та їх сутнісні ознаки.

6. Знати особливості організації освітнього середовища закладу освіти та роль педагога у формуванні психологічно безпечного середовища.

7. Зміст та напрями організації національно-патріотичного виховання підростаючого покоління згідно Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді.

8. Традиційні та інноваційні освітні та виховні форми, методи та засоби здійснення освітнього процесу.

9. Основи педагогіки в об'ємі, необхідному для вирішення виховних, навчальних, науково-методичних і організаційно-практичних дій.

Вступник повинен уміти:

1. Оперувати професійною термінологією, демонструвати готовність до організації освітньо-виховного процесу у закладі освіти на рівні сучасних вимог.

2. Аргументовано висувати конкретні освітні завдання з урахуванням вікових, гендерних та індивідуальних особливостей вихованців і колективу.

3. Планувати, проектувати, конструювати та організовувати освітній процес, керувати ним та оцінювати його результати, добирати форми, методи та засоби здійснення освітнього процесу у закладі освіти.

4. Демонструвати здатність критично мислити, здатність до узагальнення, аналізу і синтезу у професійній діяльності.

5. Уміти визначати рівень вихованості та розвитку особистості та розвитку колективу з використанням комплексу психолого-педагогічних методів, проектувати індивідуальний розвиток особистості та коригувати міжособистісні стосунки в колективі, створювати виховне середовище.

6. Демонструвати високий рівень педагогічної техніки, професійного педагогічного мовлення та ефективного педагогічного спілкування та взаємодії у виховній роботі з здобувачами освіти, батьками та громадськістю.

7. Встановлювати соціально-психологічний комунікативний контакт, індивідуально орієнтовану взаємодію, що забезпечує творчий характер освітнього процесу та сприятливий психологічний мікроклімат у колективі.

8. Координувати діяльність педагогів, батьків та громадськості в освітньому процесі.

Порядок проведення вступного випробування.

Вступне випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією Рівненського державного гуманітарного університету.

Допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності аркуша результатів вступних випробувань та документа, що засвідчує особу (паспорт).

Фахове випробування проводиться в усній формі, що передбачає надання відповідей на питання екзаменаційних білетів. Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань, заміна завдань не дозволяється. Екзаменаційні білети складаються відповідно до даної програми, друкуються на спеціальних бланках за встановленим зразком та затверджуються головою приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету.

Під час фахового випробування вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань. Натомість вступнику не дозволяється користуватися сторонніми джерелами інформації (електронними, друкованими, рукописними) та порушувати процедуру проходження фахового випробування, що може бути причиною для відсторонення вступника від вступних випробувань.

Для письмового запису відповідей на екзаменаційні завдання використовуються аркуші усної відповіді відповідного зразка. Після внесення вступником відповіді до зазначеного аркушу він ставить під нею свій підпис, що підтверджується підписами голови та екзаменаторами фахової атестаційної комісії.

Порядок оцінювання відповідей вступників.

Оцінювання відповіді вступників на вступному випробуванні здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора.

Оцінки відповіді кожного вступника визначаються за шкалою «склав» - «не склав».

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Ключові завдання початкової освіти у контексті реалізації концепції «Нова українська школа».
2. Виникнення та становлення педагогіки як науки. Предмет і завдання педагогіки.
3. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Методологія і методи педагогічних досліджень.
5. Логіка педагогічного дослідження.
6. Основні тенденції сучасної освіти. Стратегія розвитку освіти в Україні.
7. Основні державні нормативні документи, що визначають зміст освіти.
8. Поняття про зміст освіти, його складові.
9. Державний стандарт початкової освіти. Навчальні плани, навчальні програми, їх структура.
10. Підручники для початкової школи, вимоги до них.
11. Сутність педагогічної діяльності. Основні види і специфіка діяльності вчителя.
12. Готовність педагога до інноваційної діяльності.
13. Освітні технології: еволюція поняття, сутність, структура.
14. Основні принципи та напрями інноваційних процесів в системі освіти.
15. Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі початкової школи.
16. Специфіка підготовки і проведення ранкових зустрічей у Новій українській школі.
17. Організація фізичного і психологічно безпечного освітнього середовища початкової школи.
18. Інклюзивна освіта у початковій школі. Специфіка організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами.
19. Контроль, оцінка та корекція навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи.
20. Процес виховання, його структура і рушійні сили.
21. Методи і прийоми виховання. Основні групи методів виховання.
22. Поняття про форми і засоби виховання. Класифікація форм виховання.
23. Особливості національно-патріотичного виховання учнів початкової школи (згідно з Концепцією національно-патріотичного виховання дітей і молоді).
24. Роль вчителя початкової школи в організації життєдіяльності учнівського колективу, у формуванні психологічно безпечного середовища.
25. Форми і методи роботи вчителя початкової школи з батьками дітей.
26. Особливості морального виховання учнів початкової школи, його завдання і зміст.
27. Особливості, завдання та основні принципи правового виховання учнів молодшого шкільного віку.
28. Сутність, специфіка та особливості позашкільної освіти і виховання.
29. Поняття «колектив», його ознаки, функції та види. Стадії розвитку дитячого колективу.
30. Завдання, форми та засоби фізичного виховання учнів початкової школи.
31. Предмет і завдання дидактики. Основні дидактичні категорії.
32. Сутність, функції та структура процесу навчання.
33. Етапи засвоєння знань учнями.
34. Рушійні сили процесу навчання.
35. Закономірності і принципи навчання.
36. Методи, прийоми та засоби навчання.
37. Класифікація методів навчання.
38. Форми організації навчання у початковій школі.
39. Урок як основна форма організації навчання.
40. Типологія уроків. Багатоваріантність структури уроку.
41. Форми організації навчальної діяльності учнів на уроці.
42. Підготовка вчителя до уроку.
43. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.
44. Поняття системи освіти, її структура. Завдання закладів освіти.
45. Принципи і структура управління освітою в Україні.

46. Педагогічний менеджмент як сучасна теорія управління освітою.
47. Сучасні ключові нормативно-правові документи, що визначають стратегічні напрями розвитку освіти і виховання в Україні.
48. Пріоритети освіти й виховання дітей у контексті реалізації концепції «Нова українська школа».
49. Дидактичні ідеї Я.-А.Коменського як основоположника педагогіки Нового часу.
50. Життя та педагогічна діяльність В. Сухомлинського.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за шкалою «склав» - «не склав». Виділені такі рівні компетентності.

I рівень – початковий. Відповіді вступника при відтворенні навчального матеріалу елементарні, фрагментарні, зумовлені початковими уявленнями про сутність психолого-педагогічних та методичних закономірностей. У вирішенні завдань вступник не виявляє самостійності, демонструє низький рівень умінь аналізу освітнього процесу, приймати рішення. Вступник володіє окремими поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії (принципи, закони).

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не обґрунтовуючи взаємозв'язок між ними, знає та може сформулювати з допомогою викладача окремі теоретичні положення за словесним формулюванням і, навпаки; припускається помилок, які повною мірою самостійно виправити не може.

III рівень – достатній. Вступник знає і може самостійно сформулювати основні закони, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може схарактеризувати основні положення теорії, самостійно застосовує знання у стандартних ситуаціях та спроможний навести приклади їх застосування у практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Вступник може самостійно робити висновки, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.

IV рівень – високий. Вступник має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь вступника відрізняється точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань.

**Таблиця відповідності
рівнів компетентності за значенням шкали оцінювання під час вступного
випробування**

Рівень компетентності	Шкала оцінювання
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому	Не склав
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризується поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки	Склав
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності неprincipiального характеру	
Високий відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу	

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондар В. Дидактика: підручник / В.Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник для студентів ВНЗ / Н.П.Волкова. – К.: Академвидав, 2009. – 616 с.
3. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.).
4. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2011. - №7.– С. 1-18.
5. Державний стандарт початкової загальної освіти: Схвалено рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 17.08.2017 р., протокол № 6/1-2. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>.
6. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212с. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/25153/1/>
7. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М.Дичківська. - К., 2004. – 352с.
8. Дідик О.В. Компетентнісно-орієнтоване навчання у процесі формування творчої особистості молодшого школяра / О.В.Дідик. – Х.: Основа, 2010. – 144 с.
9. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В.Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
10. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
11. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
12. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
13. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
14. Закон України «Про позашкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>.
15. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія/ Упор. О.О.Любар. – К., 2005. – 768 с.
16. Караманов О.В. Визначення головних цілей уроку і виховного заходу: навч.-метод. матеріали / О.В.Караманов.- Львів: ЛНУ ім.І.Франка, 2006. – 58 с.
17. Кодлюк Я. П. Дидактика початкової школи: практ. курс / Я.П. Кодлюк. – Тернопіль:Астон, 2013.– 160 с.
18. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід і українські перспективи / За заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
19. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Наказ МОН від 16.06.15 року № 641. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacziionalno-patriotichne-vixovannya/>
20. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/.
21. Кузьмінський А.І. Педагогіка: підручник / А.І. Кузьмінський, В.Я. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2004. – 445 с.
22. Кузьмінський А.І. Технологія і техніка шкільного уроку: навч.пос. / А.І. Кузьмінський, С.В. Омеляненко. – К.: Знання, 2010. – 335 с.
23. Логачевська С.П. Диференціація у звичайному класі: посібник для вчителя/ С.П. Логачевська. - К. : Заповіт, 1998. - 336 с.
24. Малафіїк І.В. Дидактика: навчальний посібник / І.В.Малафіїк. – К.: Кондор, 2005.– 398 с.

25. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н.Є.Мойсеюк. – К.: КДНК, 2001. – 608 с.
26. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / За заг.ред. О.І.Локшиної. – К.: К.І.С., 2004. – 128 с.
27. Моніторинг якості освіти: становлення та розвиток в Україні: Рекомендації з освітньої політики / За заг.ред. О.І.Локшиної. – К.: К.І.С., 2004. – 160 с.
28. Наволокова Н.П. Практична педагогіка. 99 схем і таблиць / Н.П.Наволокова. – Х.: Основа, 2010. – 117 с.
29. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Н. М. Бібік. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
30. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / За ред. О.М.Пехоти. – К., 2001. – 256 с.
31. Педагогіка. Хрестоматія / Уклад. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Я.. – К., 2006. – 700 с.
32. Підласий І. ІІ. Педагогіка початкової школи: підручник [Електронний ресурс] / Іван Павлович Підласий. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://ibib.ltd.ua/neravnomernost-razvitiya-26112.html>.
33. Петренко О. Б. Гендерний підхід в освіті й вихованні : навч.метод. посіб. – Рівне : О. Зень, 2017. – 322 с.
34. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навчально-методичний посібник / М.Г.Стельмахович. – К.: ІЗМН, 1997. – 232 с.
35. Фіцула М.М. Педагогіка: навчальний посібник / М.М.Фіцула. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.
36. Чайка В. Основи дидактики: навчальний посібник/В.Чайка.– К.: Академвидав, 2011. – 240 с.
37. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З. М. Шевців. – К. : Центр учбової літератури, 2016. – 248 с.
38. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: навчально-методичний посібник / П.М.Щербань. – К.: Вища школа, 2002. – 215 с.
39. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: навчальний посібник / Н.В.Якса. – К.:Знання, 2007. – 358 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. <http://library.rshu.edu.ua/>
2. <http://www.info-library.com.ua>
3. <http://www.lib.meta.ua>
4. <http://www.lib.ua-ru.net>
5. <http://www.nbuv.gov.ua>
6. <http://www.osvita.org.ua>
7. <https://pidruchniki.com/>